Pr. Prof. Dr. Boris Bobrinskoy

Cerurile deschise

Omilii la Duminica Ortodoxiei

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BOBRINSKOY, BORIS
Cerurile deschise/Boris Bobrinskoy; trad.: Manea Vasile-Alba-Iulia: Reîntregirea, 2002.
p. 72; cm. 20
Bibliogr.
ISBN 973-8252-19-9
1. Vasile, Manea (trad.)
2.

Pr. prof. dr. Boris Bobrinskoy

CERURILE DESCHISE

OMILII

Traducere: **VASILE MĂNEA**

ALBA IULIA
2002

© Boris Bobrinskoy
Drepturile asupra ediţiei aparţin Editurii "Reîntregirea"
- Arhiepiescopia Română Ortodoxă Alba Iulia

I.S.B.N. 973-8252-19-9

Duminica Ortodoxiei

Ortodoxia nu e înţeleasă întotdeauna corect. Pentru cei ce trăiesc în Europa Occidentală poate părea exotică şi fermecătoare prin ritual, fără a-i pătrunde doctrina. Ba uneori, poate fi considerată, "fundamentalistă" şi nu mărturisitoare, aşa cum este de fapt. O seamă dintre români, din motive politice şi ideologice, în mod artificial şi viclean asociază Ortodoxia cu sisteme politice comuniste opuse.

Ortodoxia însă este viaţa nouă, cu Hristos şi în Hristos, condusă de Duhul Sfânt. Biserica lui Hristos este ortodoxă, adică drept măritoare. De aceea prima duminică din Postul Mare este dedicată Ortodoxiei.

Părintele Profesor Boris Bobrinskoy, decanul Institului Teologic Ortodox "Sfântul Serghie" din Paris, a scris un număr de omilii foarte bune legate de Duminica Ortodoxiei. Ele au fost traduse în româneşte de Domnul Vasile Manea, iar noi le tipărim încredinţaţi fiind de importanţa lor.

✝ ***ANDREI***
Arhiepiscop al Alba Iuliei

Evanghelia de la Ioan (I, 44-51)

În vremea aceea a vrut Iisus să meargă în Galileea şi a găsit pe Filip şi i-a zis: vino după Mine. Şi Filip era din Betsaida din oraşul lui Andrei şi al lui Petru. Filip a găsit pe Natanail şi i-a zis: am găsit pe Acela despre care a scris Moise în lege şi au scris proorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret. Iar Natanail i-a zis: din Nazaret poate să fie ceva bun? Şi Filip i-a răspuns: vino şi vezi. Iisus a văzut pe Natanail venind către Dânsul şi a zis despre el: iată cu adevărat israelitean în care nu este vicleşug! Natanail L-a întrebat: de unde mă cunoşti? Iar Iisus răspunzând, i-a zis: mai înainte ca Filip să te cheme, te-am văzut când erai sub smochin. Răspuns-a Natanail şi I-a zis: Rabi, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti Împăratul lui Israel. Răspuns-a Iisus şi i-a zis: pentru că ţi-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Apoi i-a zis: adevărat, adevărat vă spun că de acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi pogorându-se peste Fiul Omului.

Din Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, citire: (XI, 24-26, 32-40)

Fraţilor, prin credinţă Moise, când s-a făcut mare, n-a voit să fie numit fiul fiicei lui Faraon, ci a ales mai bine să pătimească cu poporul lui Dumnezeu, decât să aibă dulceaţa păcatului cea trecătoare, socotind că batjocorirea lui Hristos este mai mare bogăţie decât comorile Egiptului, fiindcă se uita la răsplătire. Şi ce voi mai zice? Căci timpul nu-mi va ajunge, ca să vorbesc de Ghedeon, de Barac, de Samson, de Ieftae, de David, de Samuil şi de prooroci, care, prin credinţă, au biruit împărăţii, au făcut dreptate, au dobândit făgăduinţele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuţişul săbiei, s-au împuternicit, din slabi ce erau s-au făcut tari în război, au întors taberele vrăjmaşilor în fugă. Prin ei, unele femei şi-au luat pe morţii lor înviaţi. Unii au fost chinuiţi, neprimind izbăvirea, ca să dobândească mai bună înviere; alţii au suferit batjocură şi bici, ba chiar lanţuri şi închisoare. Au fost ucişi cu pietre, au fost puşi la cazne, au fost tăiaţi cu fierăstrăul, au murit ucişi cu sabia, au pribegit în piei de oaie şi în piei

de capră, lipsiţi, strâmtoraţi, rău primiţi. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii şi în munţi şi în peşteri şi în crăpăturile pământului. Şi toţi aceştia, care, pentru credinţa lor, au fost de pomenire, n-au primit ce le fusese făgăduit, pentru că Dumnezeu rânduise pentru noi ceva mai bun, ca să nu ia fără de noi desăvârşirea.

IMNOGRAFIE

Tropar, glasul al 2-lea:

Preacuratului Tău chip ne închinăm Bunule, cerând iertare greşelilor noastre, Hristoase Dumnezeule. Că de voie ai binevoit a Te sui cu trupul pe Cruce, ca să scapi din robia vrăjmaşului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta cu mulţumire strigăm Ţie: Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit ca să mântuieşti lumea.

Condac, glasul al 8-lea:

Cuvântul Tatălui Cel necuprins, din tine, Născătoare de Dumnezeu, S-a cuprins întrupându-Se; şi chipul cel întinat, la chipul cel dintâi întorcându-l, cu dumnezeiasca podoabă l-a amestecat. Deci, mărturisind mântuirea, îl închipuim cu fapta şi cu cuvântul.

Stihiră de la vecernie:

Cu sfintele icoane se luminează acum, împodobindu-se ca o mireasă, Biserica lui Hristos, şi pe toţi îi cheamă să prăznuiască duhovniceşte. Să ne adunăm dar cu un gând şi cu o credinţă, cu bucurie slăvind pe Domnul.

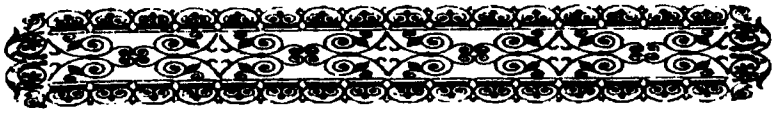

Icoana, chipul Celui iubit
(18 martie 1973)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

Sărbătoarea Triumfului Ortodoxiei este legată de istoria Bisericii din secolele VIII și IX. După ani și ani de luptă și de persecuții sângeroase, după „mărturia", adică martiriul mărturisitorilor credinței, cel de-al VII-lea Sinod Ecumenic întrunit la Niceea (Niceea II) a formulat sensul teologic al icoanei și a restabilit cinstirea sfintelor imagini. Această sărbătoare a căpătat mai târziu o semnificație mai generală. Ea celebrează și afirmă credința Bisericii împotriva tuturor ereziilor. Ea afirmă sinteza edificiului teologic al Ortodoxiei și adevărul întreg al lui Hristos transmis prin Duhul Sfânt, în care Dumnezeu se revelează continuu. Biserica noastră uimește prin abundența formelor îmbrăcate de învățătura sa și manifestate în iconografie. Comparate cu limbajul actual al fraților noștri separați, această abundență și chiar această supraabundență de veșminte așezate peste miezul lucrurilor este, aproape că am putea spune, prea greu

de purtat. Trebuie să avem grijă pentru a nu confunda taina cu această îmbrăcăminte exterioară legată de diferite timpuri şi locuri.

Doctrina vrea, mai întâi şi înainte de orice, să fie fidelă tainei lui Hristos. Trebuie să amintim fără încetare că ea este o scară. În *Evanghelia după Ioan* citită în această zi, Domnul promite că *vom vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului* (*Ioan* 1, 51). Aceasta aminteşte de scara lui Iacov pe care îngerii urcă şi coboară între pământ şi cer. Or, după Întruparea Domnului, Fiul lui Dumnezeu nu se mai află în partea de sus a scării. El este printre noi, iar îngerii se suie şi coboară peste El, Care rămâne în mijlocul nostru. Prezenţa lui Iisus Hristos este o realitate simplă, pură, unică. Trebuie să mergem dincolo de cuvinte, de figuri, de simboluri, pentru a contempla chipul lui Hristos şi, în El, chipul Tatălui. Dacă nu suntem capabili de aceasta, chiar bogăţia noastră ne condamnă. Postul Mare este rânduit pentru a ne permite această interiorizare a tainei, această pătrundere în chiar miezul tainei.

Sfântul Leon cel Mare spunea că vederea Mântuitorului în viaţa terestră a trecut în Sfintele Taine. Acestea ne fac accesibilă prezenţa Sa, ne

permit să ne împărtăşim în chip sensibil de prezenţa Sa. Icoana, de asemenea, este o Taină a Celui Nevăzut, o actualizare a Celui Veşnic, a lui Dumnezeu care a înălţat trupul omenesc până la dumnezeire. Icoana, această bucată de lemn acoperită de câteva culori, este purtătoare a unirii nupţiale dintre natura umană şi natura divină, între om şi Cel care şi-a asumat sărăcia noastră pentru a ne face să participăm la bogăţia Sa. Căutarea lui Iisus este în inima Sfintei Tradiţii, iar icoana este una dintre căile care poartă către inima cea mai curată şi profundă. Fie ca această contemplare a chipului Celui iubit să-şi facă loc în noi toţi, şi prin noi în alţii !

Să încercăm să păstrăm laolaltă cele două extremităţi ale tainei: taina lui Iisus, făcând abstracţie de toate cuvintele, căci Evanghelia singură ajunge şi vorbeşte prin ea însăşi; şi taina experienţei, a cunoaşterii, a deplinătăţii şi a abundenţei bogăţiilor adunate de Biserică în Duhul Sfânt. Căci în Biserică putem trăi mai profund Evanghelia şi vom accede la deplinătatea bogăţiei Tatălui.

Amin.

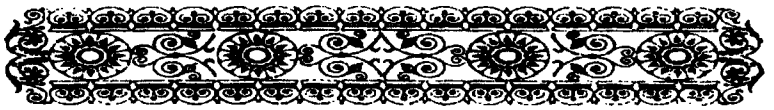

Simplitate evanghelică

(7 martie 1982)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

Această duminică a Triumfului Ortodoxiei, care îi adună pe toți ortodocșii, este un moment de densitate excepțională, căci ne permite să ne conștientizăm identitatea, tradiția și actualitatea. Nu ascundem însă cât de dificilă este această adunare împreună, cât de neobișnuită și de superficială chiar, și în ce măsură adevărata comuniune a ortodocșilor – credincioși și ierarhie – deranjează obiceiurile noastre. Este nevoie de tot suflul Duhului Sfânt pentru a îndepărta, sau pur și simplu pentru a reduce puțin și pentru scurtă vreme, compartimentările etnice, politice și sociologice atât de bine stabilite. Dar este, de asemenea, un moment de mărturie smerită, fără triumfalism sau condescendență, despre această deplinătate a vieții dumnezeiești, pe care Dumnezeu ne-o dă în condiții sociale și politice adesea precare.

Despre ce să vorbim, sau mai degrabă despre ce să nu vorbim ? Înainte de toate aș vrea să spun că *Ortodoxia sau este o credință rugătoare, trăită,*

arzătoare, sau nu este. Numai autenticitatea sa, numai focul Duhului Sfânt poate depăși încercările, conflictele, și poate învinge materialismul înconjurător care tinde să ne sufoce.

Miza Sinoadelor Ecumenice – precum dogmele referitoare la dumnezeirea lui Hristos și a Sfântului Duh, la deplina omenitate a Domnului, cinstirea icoanelor, deplina realitate a luminii dumnezeiești necreate, în viața noastră – miza tuturor acestora este mântuirea omului, mântuirea în toată deplinătatea sa. Și astfel doctrina Bisericii – adică Ortodoxia – *este de nedespărțit de regula sa și de tradiția sa de rugăciune.* Doar cel care se roagă este teolog. Dar credința și rugăciunea nu înlocuiesc căutarea omului, fără de care acestea ar fi o aproximare întotdeauna nesatisfăcută și nesatisfăcătoare, o sete niciodată astâmpărată, o îndoială niciodată depășită. Biserica este locul prezenței treimice în lume, iar omul îi este templul privilegiat.

Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului. Această promisiune a lui Iisus făcută chiar la începutul propovăduirii în Galileea lui Natanael și Filip se împlinește în actualitatea Bisericii. Această

promisiune este reamintită de Duminica Ortodoxiei sau de Ortodoxie pur şi simplu: zidul care îl separa pe om de Dumnezeu s-a dărâmat. Dumnezeu intră în viaţa noastră, iar noi intrăm în viaţa lui Dumnezeu; o comunicare reală se instalează, se reface, tinzând să devină permanentă în existenţa noastră omenească. *Veţi vedea cerul deschizându-se ...*, în Iisus se descoperă o scară tainică ce îl uneşte pe om cu Dumnezeu. Şi această scară rămâne în permanenţă în Biserica Trup al lui Hristos. În Biserică se realizează şi se trăieşte această întâlnire a cerului cu pământul, prin puterea veşnic lucrătoare a Sfântului Duh.

Desigur, această comuniune dumnezeiască se realizează în fiecare dintre noi şi, în cel mai înalt grad, în sfinţi. Lauda şi mijlocirea lor, în primul rând a Maicii Domnului şi a puterilor îngereşti, dau rugăciunii şi vieţii noastre o deplinătate neegalată, un sentiment mereu nou şi proaspăt de bucurie şi de veselie. Câţi sfinţi contemporani rămân ignoraţi sau anonimi, câte lacrimi, câte suferinţe şi câtă tandreţe strălucesc înaintea lui Dumnezeu ca nestematele unei coroane fără preţ! Coroana Apostolilor şi a Sfinţilor Părinţi, coroana martirilor de altădată şi de astăzi, care, canonizaţi sau nu, apar

preamăriți în ochii lui Dumnezeu, coroana celor căsătoriți. Întotdeauna harul Sfântului Duh este cel care suplinește neputințele noastre, care ne vindecă infirmitățile, care ne face apți pentru a fi în slujba Împărăției. Sfinții și noi ceilalți, suntem din același aluat: harul Botezului și al Sfintelor Taine are întotdeauna aceeași acțiune îndumnezeitoare a Duhului lui Hristos. În fiecare dintre noi se degajă treptat chipul slavei de negrăit, chiar dacă purtăm stigmatele păcatelor noastre.

Prinși cum suntem într-o actualitate imediată, dezorientați sau descurajați din cauza loviturilor venite din partea unei lumi oarbe și rele, nu mai știm să deosebim lucrarea Sfântului Duh în istoria lumii, în istoria noastră, cea căreia îi suntem în același timp mizã și protagoniști. *Tatăl Meu până acum lucrează, și Eu lucrez* (*Ioan* 5,17), spune Iisus. Epoca noastră, ca toate celelalte, este cuprinsă în istoria mântuirii, aceea a răspândirii dragostei infinite a lui Dumnezeu până la plinirea vremii. Și timpul în care noi trăim este unul al harului extraordinar, de strălucire intensă a revelației, chiar dacă Ortodoxia și creștinismul întreg par să fie amenințate de compromisuri politice, de scleroză, de sufocare și suferă din cauza accentuării materialismului, a religiilor necreștine și a spiritualităților de evaziune.

Aș vrea, de asemenea, să-mi exprim teama că, în cadrul mișcării ecumenice, s-ar putea ca bogăția tradiției noastre bimilenare să acopere chipul lui Hristos, cel care apare în Fericiri. Structurile Bisericii, canoanele sale, simbolurile, cultul, instituțiile sale, toate acestea nu există decât pentru a fi în slujba Evangheliei, în slujba omului și a acestei lumi pe care Dumnezeu a iubit-o atât de mult. Mesajul Ortodoxiei trebuie să devină în fiecare dintre noi mesajul Evangheliei. Pentru aceasta trebuie să parcurgem trei etape succesive și în același timp simultane, fiecare la nivelul său, potrivit posibilităților și priceperii sale. Prima etapă este deprinderea credinței Bisericii, așa cum a fost exprimată de-a lungul tradiției sale duhovnicești, a experienței sale ascetice, în doctrina Sinoadelor, prin tainele vieții liturgice; deprinderea respectării poruncilor evanghelice, a exigențelor ce decurg de aici și care conduc aici. A doua etapă este cea a decantării, a liniștii, a întoarcerii la esențial: chipul îndurerat, plin de slavă și de dragoste al lui Iisus. A treia etapă este cea a deplinătății integrale, a simplității evanghelice, când cuvintele cele mai simple transmit flacăra cea mai puternică, precum cuvintele din titlul volumului *Iisus, simple priviri*

asupra Mântuitorului[1]. Trebuie făcută o lungă ucenicie pentru ca limbajul nostru și accentele pe care le punem să ajungă la transparența icoanei și a privirii sfinților.

Forța Ortodoxiei nu constă deci în a abuza de terminologia sa teologică. Căutarea simplității și a smereniei în limbaj și în viață, pentru a lăsa să transpară prezența și cuvântul Mântuitorului, constituie o necesitate fundamentală a mărturiei noastre ecumenice, a participării noastre la dialogul cu frații care s-au separat de noi și, mai mult, a mărturiei noastre zilnice printre frații noștri oamenii, în timpurile și locurile în care Dumnezeu ne-a așezat și ne-a binecuvântat. Mărturia ecumenică a Ortodoxiei nu cere doar transparență față de mesajul Evangheliei, ci și sfințenia și curăția vieții, iubirea puternică pentru adevăr dimpreună cu iubirea smerită a fraților noștri. În pofida dificultăților aparent crescânde și chiar de nedepășit, unitatea creștinilor în adevăr, viață, rugăciune, în slujire și iubire rămâne un imperativ fundamental al credinței noastre. Ortodocșii nu pot să se sustragă de la aceasta fără să contrazică rugăciunea Mântuitorului

[1] Un călugăr al Bisericii Răsăritene, *Jésus, simples regards sur le Sauveur*, Ed. Chevetogne.

Însuși: *ca să fie una precum Noi una suntem* (*Ioan* 17, 22). Să dea Dumnezeu să ne împărtășim în Duh din patimile Trupului Său, care este Biserica, și să le devenim ecoul iubitor în cea mai profundă parte a ființei noastre, pentru ca lucrarea creatoare și triumfătoare a Sfântului Duh să continue în mijlocul lumii noastre!

Amin.

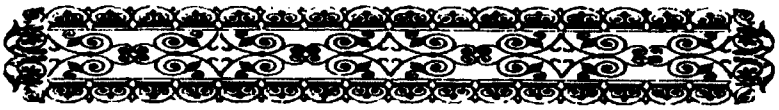

O scară către Domnul

(11 martie 1984)

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.

Ce este Ortodoxia ? Cum să vorbim despre tot ceea ce cuprinde acest cuvânt unic şi esenţial, *Ortodoxia* ? Primul gând ne îndeamnă să evocăm istoria Sinoadelor Ecumenice, să reamintim că această sărbătoare – instituită în 843, la capătul unui lung şi dureros conflict provocat de iconoclasm – afirmă şi proclamă pentru totdeauna dogma sfintelor icoane. De atunci se poate spune că cinstirea icoanelor a devenit una dintre caracteristicile evidente, vizibile, ale Ortodoxiei astăzi în lume şi, în particular, în dialogul ecumenic. Icoana, în realitatea sa profundă, aparţine nu unei viziuni estetice, ci viziunii interioare a credinţei şi experienţei ortodoxe.

Într-un fel, această sărbătoare a Ortodoxiei celebrează, de asemenea, rezultatul unei foarte lungi şi bogate perioade din istoria creştinismului. Ea încheie perioada marilor Sinoade, care reprezintă împlinirea unei reflecţii teologice extraordinare, şi

care a fost bogată în sfinți și în teologi. Părinții din această epocă au știut să formuleze multiplele aspecte ale credinței noastre creștine în limbaj omenesc. Gândirea lor creatoare nu este moartă, căci în tradiția Bisericii și în Duhul Sfânt credința rămâne mereu creatoare. Iar dacă noi suntem astăzi chemați să continuăm lucrarea Sfinților Părinți și a marilor Sinoade, este pentru că noi le suntem moștenitori. Căci de-a lungul primului mileniu, structura Bisericii, organizarea ierarhică a clerului și a sacerdoțiului, formularea doctrinei și, de asemenea, a evlaviei, spiritualitatea, practica Rugăciunii lui Iisus sau sinteza liturgică au atins perfecțiunea formelor și bogăția de expresie pe care noi o trăim și astăzi.

Or, începând cu separarea Bisericilor, în secolul XI, și mai ales după eșecul Sinoadelor unioniste din secolul XV, termenul *„ortodoxie"* a rămas să desemneze o confesiune creștină între altele. Când vorbim despre Biserica Ortodoxă, în mod subînțeles, o deosebim de Biserica Catolică, de Bisericile Reformate și de alte Biserici. Ea apare atunci ca o confesiune și o Biserică exclusivă, minoritară, prigonită și totuși triumfătoare și triumfalistă. Dar nu este deloc acesta sensul sărbătorii de astăzi: nu este vorba de a semnala

exclusivitatea unei confesiuni și a unei Biserici pentru a o opune altora. Este vorba de a sărbători esențialul, adică chiar miezul credinței și al tainei Bisericii.

A vorbi despre Ortodoxie înseamnă deci a vorbi despre esențial, a alătura bogăția expresiilor credinței noastre la naturaleţea credinței, a reveni de la inepuizabila multitudine a creațiilor Bisericii realizate de-a lungul veacurilor, la simplitatea cuvântului și a mesajului Evangheliei. Se întâmplă ca Ortodoxia să ne strivească puțin prin desăvârșirea sa, prin profunzimea gesturilor sale, a textelor și a simbolurilor sale. Această bogăție poate fi comparată cu varietatea culorilor prismei care se reunesc toate într-o lumină albă. Lumina albă este aceea care strălucea vizibil pe chipul lui Hristos pe Muntele Tabor și care, în mod nevăzut, strălucește de-a pururi.

Ortodoxia nu trebuie să fie pentru noi un obiect de cercetare, ci singurul scop al vieții noastre, căci calea vieții noastre este Hristos Cel viu și dătător de viață, este Hristos Cel înviat și Care ne învie, Hristos prezent în cuvântul Evangheliei pe care am ascultat-o, Hristos prezent în Sfânta Euharistie, Hristos prezent în Biserica ce este marea Taină a mântuirii noastre.

Ortodoxia este, de asemenea, Hristos prezent în

cel mai mic dintre fraţii noştri. *Adevărat, adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut* (*Matei* 25, 40). Să nu uităm această identitate între Hristos şi frate. Când spunem *„frate"*, vorbim despre orice om creat de Dumnezeu pentru a intra în comunitatea umană şi pentru a deveni fiu al lui Dumnezeu. Noi, creştinii, suntem căi pentru cei care îl ignoră încă pe Dumnezeu, care nu ştiu că poartă în ei chipul lui Dumnezeu.

Ortodoxia este drumul care conduce către Domnul. Este scara pe care urcăm către Domnul, cu trudă, cu greutate, în elanul fierbinte de fiecare zi. Dar Domnul este El Însuşi această scară. Dacă El este ţinta urcuşului nostru, tot El este şi punctul de plecare al acestuia, şi ne ţine de mână la fiecare treaptă pe care o urcăm. Biserica este, de asemenea, această scară care ne permite să ne apropiem neîncetat de Domnul nostru Iisus Hristos. Nu o spune oare chiar El în Evanghelia citită în această zi: *Veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului* ? În viziunea patriarhului Iacob, Dumnezeu se afla în vârful scării. De acum înainte, Fiul Omului este la baza scării, Fiul lui Dumnezeu se află printre noi şi este în noi. El este în noi din momentul în

care ființa noastră este renăscută în El şi prin El în Botez. El este întru noi mai mult, de la o zi la alta, de la o Euharistie la alta, de la o sărbătoare la alta, de la un Paşte la altul. Fiecare Euharistie, fiecare sărbătoare, fiecare zi de Paşti constituie o treaptă pe această scară ce leagă pământul de cer.

Pe această scară încercăm noi să urcăm, mai ales în perioada de pregătire dinaintea Paştilor. Osteneala din Postul Mare – cu asceza sa, cu cântecele sale şi cu rugăciunile sale particulare, prin post şi prin căutarea mai intensă a iubirii, a tăcerii şi a interiorității – are în vedere această urcare. Ortodoxia este, de asemenea, elanul spre înalt care ne antrenează viața. Ori, taina acestui elan care ne împinge dincolo de noi înşine, care face să ne depăşim propriile descurajări, oboseli, tristeți, păcate, taina acestui elan nu este alta decât Duhul Sfânt. Duhul Sfânt în persoană ne dă această uşurință, această forță de înălțare care ne ridică fără încetare, mai sus, spre patria noastră cerească. Ortodoxia este, în acelaşi timp, calea către Hristos şi harul ce vine de la Hristos. Este plinătatea harului şi simplitatea drumului, plinătatea harului care face calea uşoară.

Amin.

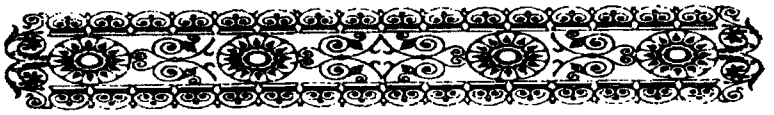

Revărsarea vieții dumnezeiești în lume

(3 martie 1985)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

În această zi de sărbătoare a Triumfului Ortodoxiei, suntem chemați să dăm socoteală despre credința noastră, despre identitatea noastră, despre nădejdea noastră. A vorbi despre Ortodoxie înseamnă a vorbi despre ceea ce este mai de preț în această credință și în această nădejde. Dar se poate oare defini sau chiar descrie participarea la taina lui Dumnezeu, la taina vieții treimice, la această viață ce se revarsă în existența noastră umană, în starea noastră de păcat și în decăderea noastră ? Ar trebui să se oprească timpul pentru ca să vorbim cu vrednicie despre taina credinței noastre și pentru a o cânta, mai degrabă decât să vorbim despre ea, printr-un cântec care să sugereze tăcerea stării de plenitudine și de adorare. Căci a vorbi despre credința noastră ortodoxă înseamnă înainte de toate a vorbi despre taina sfântă a dumnezeiești și cinstitei Treimi, Alfa și Omega vieții noastre, care

ne ține în viață, și care lucrează în noi fără încetare pentru a ne face din ce în ce mai asemănători chipului Său.

A vorbi despre împărtășirea treimică înseamnă a vorbi despre lucrarea lui Dumnezeu în viața noastră. *Tatăl Meu până acum lucrează* (*Ioan 5, 17*). Duhul Sfânt este la lucru în noi. După odihna lui Dumnezeu din ziua a șaptea, după păcatul omului, Dumnezeu a reînceput să lucreze până în marea zi a Sâmbetei sfinte, când din nou se odihnește după lucrarea Sa. De acum înainte El lucrează prin noi. A vorbi despre dumnezeiasca Treime înseamnă a vorbi despre taina pascală ce ne descoperă dragostea nesfârșită a Sfintei Treimi, pentru că taina pascală este înainte de toate cea a Tatălui, care *așa a iubit lumea încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (*Ioan* 3, 16).

Taina pascală este ascultarea desăvârșită a lui Hristos față de voința iubitoare a Tatălui. Taina pascală este moartea și învierea prin care Iisus a trecut singur, pentru ca urmându-L, noi, de asemenea, să putem cunoaște de acum moartea vechiului om cu păcatele sale și învierea viitoare în viața și în Sfintele Taine ale Bisericii. În fine, taina pascală este puterea și harul Sfântului Duh care

sălăşluia în toată deplinătatea în Iisus în toate momentele vieţii Sale şi care acum se revarsă în lume prin Biserică, într-o Cincizecime continuă.

Biserica este imaginea Sfintei Treimi. Ea este, de asemenea, comuniune a Sfinţilor în măsura în care Sfânta Treime este principiul oricărei comuniuni. În Biserică şi în viaţa noastră trebuie să se realizeze această comuniune treimică ce ne este oferită. Comuniunea Sfinţilor în Biserică este unirea cerului cu pământul în jurul Mielului fără meteahnă[2], jertfit şi biruitor. Biserica este un loc al harului, în care viaţa dumnezeiască ni se transmite şi ne transformă, în măsura în care o acceptăm, după asemănarea dumnezeiască. Taina Bisericii este minunea mereu înnoită, întotdeauna de necrezut şi pusă la îndoială, a revărsării vieţii dumnezeieşti în existenţa noastră omenească, prin mijlocirea Sfintelor Taine. Biserica însăşi este Sfântă Taină, şi totul în Biserică este Sfântă Taină, sfinţenie, totul este dar. De aceea Biserica este acea scară pe care a văzut-o în vis Iacov şi despre care Iisus ne vorbeşte astăzi: *Veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului.* Pe această scară, imagine a Bisericii şi a

[2] Aluzie la *Ieşirea* 12, 5 (n. tr.).

Evangheliei, urcă și coboară îngerii lui Dumnezeu, iar harul lui Dumnezeu vine peste noi și ne înalță. Pe această scară, și numai pe aceasta, putem să urcăm către Domnul.

Biserica este comuniunea Sfinților, a îngerilor, a celor vii și a celor morți împreună, uniți în jurul Mielului ceresc: acestei adunări ne alăturăm când aducem rugăciune de laudă și în Euharistie. Prezența Sfinților – în primul rând a Prea Sfintei și preacuratei Maicii Domnului – și unirea celor vii și a celor morți sunt trăite cu o intensitate unică în credința, în experiența și în liturghia Bisericii Ortodoxe. Căci acesta este adevărul ultim al întregii Biserici, de a se întruni în Euharistie în jurul Mielului, în strălucirea slavei treimice. Astfel, *„Triumful Ortodoxiei"* este minunea permanentă a transmiterii vieții dumnezeiești prin și în ciuda slăbiciunilor noastre, a încetinelii noastre, a contradicțiilor și minciunilor, a necurățiilor noastre, a ambițiilor și lașităților noastre.

Pentru ca Biserica să fie mai frumoasă, mai curată, mai feciorelnică încă și mai slăvită, Postul Mare ne invită la un efort spiritual, la rugăciune mai intensă, la un post mai sincer, la dragoste reînnoită față de aproapele, pentru a ajunge la o și

mai mare transparență, permițând luminii dumnezeiești să răzbată prin noi. Să devenim transparenți pentru ca lumina lui Hristos să strălucească în lume prin intermediul vieților noastre. Cu cât o sticlă este mai transparentă, cu atât ea devine mai nevăzută și transmite mai fidel lumina și imaginea. Cu cât Biserica este mai transparentă și cu cât se smerește pe sine în fața mesajului Mântuitorului și înaintea prezenței Sale dătătoare de viață, cu atât se deschide mai tare slujirii lui Dumnezeu și a oamenilor, devenind o icoană a lui Dumnezeu pentru oameni și o icoană a oamenilor înaintea lui Dumnezeu. Astfel, Biserica, adevărată icoană, nu se autoimpune. Dar lumina și iubirea strălucesc prin ele însele în întuneric și se răspândesc prin adevărul și frumusețea lor. *Veniți și vedeți*, spune Iisus primilor Săi ucenici. *Veniți și vedeți*, aceste cuvinte ne cheamă, dar ele judecă, de asemenea, Biserica și pe creștini. *Suntem noi oare după chipul lui Hristos într-o așa măsură încât văzându-ne ceilalți să creadă și venirea lor să fie evidentă?*

Sărbătorim în această zi Triumful Ortodoxiei, dar într-o vreme în care, mai mult ca oricând, nu numai Ortodoxia, ci întreaga creștinătate trăiește umilințe și încercări fără număr. Peste tot în lume

credința creștină este pusă în discuție, mai pe față în regimurile atee sau totalitare, mai cu vicleșug în țările peste care a pus stăpânire materialismul practic. În fața acestor pericole și asalturi multiple și variate ale Răului, Bisericile Ortodoxe au uneori tendința de a se închide în ele însele, de a-și defini identitatea împotriva lumii care le înconjoară, împotriva celorlalte religii, împotriva creștinilor ne-ortodocși, într-o înăsprire confesională ce poate fi înțeleasă din punct de vedere omenesc, dar care limitează puterea mesajului Evangheliei. Doar focul Sfântului Duh poate cuprinde lumea.

„Lumea" se opune Bisericii. Această coexistență dureroasă trebuie oare imputată doar lumii ? Ce facem noi cu înțelepciunea lui Dumnezeu, cu cunoașterea tainelor ce formează mediul în care trăim, cu focul dragostei care ne este împărtășit din belșug? Dacă *lumea se află în iadul necunoașterii, al păcatului și al suferinței,* noi trebuie să reamintim, mai întâi nouă și după aceea lumii, că porțile acestui iad cu care ne învecinăm și care este, de asemenea, în noi, au fost smulse și sfărâmate prin puterea de neînvins a Celui înviat. Dar credem noi oare cu adevărat aceasta? Credem noi cu adevărat, în adâncul sufletului nostru, în puterea de neînvins a Celui înviat, în puterea biruitoare și actuală a

Duhului Sfânt dătător de viaţă ? Nu ar trebui oare, pentru aceasta, să vorbim mai puţin despre Ortodoxie şi mai mult despre Evanghelie şi despre Înviere? Nu ar trebui să contemplăm chipul cu şiroaie de sânge şi iluminat de iubire al Celui Înviat, al Celui care a venit *nu pentru a I se sluji, ci pentru a sluji şi pentru a-şi da viaţa ca răscumpărare pentru viaţa lumii?*

Amin.

Mai vast decât cerurile

(8 martie 1987)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

Din an în an căutăm să cugetăm împreună asupra sensul acestei Ortodoxii care ne poartă. Din an în an repetăm, fără să ne repetăm totuși, căci Hristos este veșnicul nou. El ne înnoiește în inspirație, El ne reînnoiește în cunoașterea Adevărului. Căci Adevărul nu este un adevăr rece și cerebral, dăruit o dată pentru totdeauna, ci este un adevăr viu și personal, căci este Iisus Însuși printre noi. Astăzi în Biserică și până la sfârșitul vremilor se împlinește făgăduința Domnului: *Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului* (*Ioan* 1, 51). Cerul deschis și îngerii coborând peste Fiul Omului, aceasta este taina Ortodoxiei. Ortodoxia nu este doar, aș spune chiar că nu este în primul rând, o doctrină. Ea este înainte de toate o experiență vie a Bisericii, o experiență a lui Dumnezeu, o comuniune cu Dumnezeu, o viață dumnezeiască ce se împărtășește,

se răspândește, care țâșnește în șuvoaie abundente, ce ne atinge și ne pătrunde lăuntric, de care suntem copleșiți uneori, care ne interpelează fără încetare pentru că ne solicită libertatea și iubirea.

Când mă gândesc astăzi la Ortodoxie îmi amintesc de botezul Rusiei, care va fi sărbătorit anul viitor. Acest mileniu nu este doar reamintirea unui eveniment punctual, este amintirea unui mileniu de cultură, de sfințenie, de suferință și de lupte spirituale pentru menținerea, aprofundarea și răspândirea credinței creștine a Bisericii. Ceea ce este adevărat pentru Rusia este adevărat pentru toți creștinii din Răsărit și din Apus. A ne gândi la Ortodoxie înseamnă a ne gândi la botezul cu foc ce a fost răspândit peste Biserică în ziua Cincizecimii și care de atunci continuă să se răspândească peste lumea întreagă până la sfârșitul veacurilor. Acest botez este darul, puterea și harul Sfântului Duh. Sfântul Duh ne pătrunde și ne deschide ochii inimii pentru a-l putea recunoaște pe Hristos, pentru a-L putea mărturisi. Ortodoxia este deci înainte de toate, pentru noi și pentru toate timpurile, mărturia deplină, profundă, personală și eclesială totodată, că Hristos este om adevărat și Dumnezeu adevărat, Domn al universului și de asemenea Stăpân al universului nostru interior. Pentru că inima mea este

un univers chemat să devină mai vast decât cerurile, pentru că este vocația fiecăruia dintre noi aceea de a-l găzdui pe stăpânul cerului și al pământului, de a fi templu viu al dumnezeiești Treimi. Aceasta este Ortodoxia.

Ortodoxia ne copleșește uneori prin belșugul de viață, de credință, de sfințenie, de cultură totodată, de doctrină, de artă și frumusețe, pe care ni-l aduce. Iconografia și imnografia, tradiția liturgică, sfințenia, spiritualitatea sau monahismul fac parte integrantă din Biserica noastră. În acest sens, Ortodoxia este sinonimă cu o bogăție atât de mare încât ne amețește. Dar această multiplicitate strălucitoare nu trebuie să ne facă să pierdem din vedere celălalt aspect al Ortodoxiei, care este simplitatea totală, unicitatea lui Iisus, așa cum ne apare în Evanghelii. Simplitatea și adevărul unei relații nu trebuie să se oprească la aspectele sensibile, ca iconografia sau cântarea liturgică – frumuseți care conțin riscul unei abordări pur estetice – ci trebuie să se construiască pe esențial: anume acela că noi suntem chemați să căutăm înăuntrul nostru și în afară, ridicând ochii spre cer și privind către aproapele nostru, unicul și iubitul chip al Domnului Iisus Hristos. Trebuie să cultivăm în noi un fel de nostalgie după Iisus. Și nu

trebuie să ne fie teamă să folosim, pentru a-L numi, calificativul ce apare într-unul dintre cele mai frumoase imne acatiste, adresate „dulcelui Iisus". Acest titlu de „dulce Iisus" nu are nimic dulceag sau sentimental. În experiența Bisericii, este o laudă adusă Numelui lui Iisus. Căci trebuie să repetăm fără încetare acest Nume sfânt pentru a descoperi dincolo de Nume chipul și prezența Unicului Iubit, a Celui la ale Cărui picioare era așezată Maria. De fiecare dată când citim Evanghelia, de fiecare dată când ne întoarcem inima spre interiorul nostru, acolo unde îl regăsim pe Domnul, suntem așezați la picioarele lui Iisus. Aici uităm pentru o clipă toată bogăția Ortodoxiei, pentru a-l contempla pur și simplu pe Domnul, față către față, așa cum avem nevoie și așa cum El dorește. Când Iisus spune pe Cruce: *Mi-e sete*, Îi este sete de dragostea omului, de dragostea noastră. Să nu pierdem din vedere această dimensiune interioară, această relație nupțială, unică, iubitoare, a fiecăruia dintre noi și a noastră a tuturor împreună cu Domnul. Căci El este aici, El este întotdeauna aproape de noi, bătând la poarta inimii noastre. El va intra dacă noi Îl vom lăsa să intre, iar dacă ușa noastră va rămâne încuiată, El se va retrage cu tristețe.

Și cum sărbătoarea de astăzi a fost instituită

pentru a celebra restaurarea cultului sfintelor icoane, voi reaminti pur și simplu că tot ce am spus aici se găsește în taina icoanei. Icoana pe care o cinstim și icoana pe care o purtăm în noi nu se deosebesc: este întotdeauna aceeași icoană, icoana Domnului nostru Iisus Hristos. Icoana dinlăuntrul nostru este o icoană cu adevărat *„nefăcută de mână omenească"*, este o icoană sfințită, pe care Însuși Duhul Sfânt a pictat-o sau a gravat-o în inima omului. De aceea scopul nostru este de a regăsi în fiecare dintre noi această icoană și de a o regăsi, de asemenea, în celălalt, în aproapele nostru. Astfel, icoana interioară, icoana pictată, icoana care este Liturghia, icoana care este Biserica, icoana care este preotul în ciuda infidelităților sale, icoana care este aproapele, mai ales cel care suferă, toate aceste icoane se cheamă unele pe altele pentru a forma, în cele din urmă, o singură și strălucitoare icoană a lui Hristos.

Amin.

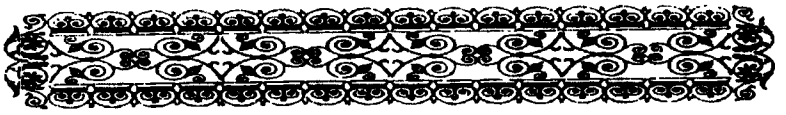

Cerul deschis

(19 martie 1989)

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.

Sărbătorim astăzi ceea ce în Biserică numim *Triumful Ortodoxiei. Triumf, dar nu triumfalism,* desigur, pentru că trebuie să păstrăm în minte cuvintele Sfântului Petru: *Căci vremea este ca să înceapă judecata de la casa lui Dumnezeu* (I *Petru* 4, 17). Dacă Dumnezeu ne dă harul de a trăi în credinţa, tradiţia, în comuniunea şi sfinţenia Bisericii Ortodoxe, ni se va şi cere mult.

Aş vrea să mă opresc asupra finalului din Evanghelia citită în această zi. După ce Natanail a mărturisit că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, Împăratul lui Israel îi spune: *Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veţi vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului. „A vedea cerul deschizându-se"*, aceasta este Biserica, aceasta este Ortodoxia. Aceasta este credinţa noastră, nădejdea noastră şi, de asemenea, experienţa noastră. Căci noi avem certitudinea că cerul, care s-a deschis de trei ori în desfăşurarea

tainei mântuirii, rămâne de acum înainte deschis pentru totdeauna. Nimeni şi nimic nu-l mai pot închide. Nimeni nu mai poate reconstrui zidul despărţitor pe care păcatul primului om l-a ridicat între Dumnezeu şi om şi pe care Hristos l-a desfiinţat; nimeni nu mai poate săpa din nou prăpastia între cer şi pământ, pe care Iisus a acoperit-o. Cerul s-a deschis de trei ori. La Viflaim, când Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat şi când îngerii L-au lăudat pe Dumnezeu zicând: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu* ... (Luca 2, 14). A doua oară cerul s-a deschis când Fiul Omului a înviat din morţi şi apoi s-a înălţat la cer. Cerul s-a deschis a treia oară în ziua Cincizecimii, când focul ceresc a coborât peste apostoli şi ucenici.

De atunci noi trăim într-o permanentă Cincizecime, în torentul de foc al Duhului. Trebuie să fim conştienţi de aceasta şi să chemăm Duhul Sfânt în viaţa noastră. Trebuie să devenim noi înşine elan şi torent de viaţă, de credinţă, de dragoste. Biserica este cu adevărat Biserică atunci când se roagă. Atunci când se roagă omul este cu adevărat om, creat după chipul lui Dumnezeu şi chemat la asemănarea cu Dumnezeu. A fi chemat la asemănare înseamnă a intra într-un continuu dialog interior cu Dumnezeu. Biserica ne cheamă astăzi să descoperim

că rugăciunea este motorul lăuntric prin care Duhul Sfânt trăiește în noi, căci Duhul însuși este rugăciune.

Când se ruga Iisus, El se ruga în Duhul Sfânt și se ruga pentru ca Duhul Sfânt să vină pe pământ. *Foc am venit să arunc pe pământ și cât aș vrea să fie acum aprins* (Luca 12, 49). Biserica este o taină de rugăciune, de invocare neîncetată, este laudă neîntreruptă. Toți împreună, vii și morții, sfinții și cei mai puțin sfinți, suntem uniți în rugăciune în jurul tronului lui Dumnezeu și al tronului Mielului, așa cum este descris în Apocalipsă. Rugăciunea unică a tuturor sfinților și a tuturor membrilor Bisericii urcă și se integrează în singura rugăciune care sfarmă barierele și traversează cerul, rugăciunea lui Hristos în persoană. Evanghelia după Ioan ne reamintește cât de puternică este rugăciunea lui Hristos. Epistola către Evrei o numește rugăciunea Arhiereului, căci Hristos este unicul Arhiereu. În sacerdoțiul Vechiului Legământ, preoții aduceau încontinuu jertfe, pentru preoți și pentru ei, deoarece inima lor nu era curată. Jertfa lui Hristos este o jertfă curată, de aceea rugăciunea Lui urcă și doar în El rugăciunea noastră poate să se înalțe.

Rugăciunea liturgică a Bisericii cuprinde întreaga creație. Căci întreaga creație îl laudă pe

Domnul, ploaia, zăpada, grindina, apa, cerul și pământul, fluviile și munții, toate vietățile însuflețite și toate creația neînsuflețită. Toate aduc Domnului o laudă neîntreruptă. Unii Sfinți aveau o conștiință foarte puternică a acestui fapt, precum Sfântul Nectarie din Eghina care vorbea adesea maicilor din mănăstirea sa despre lauda pomilor, a florilor și a plantelor. Într-o zi s-a așternut în jurul lor o tăcere adâncă și le-a fost dat fiilor săi duhovnicești să audă *„într-adevăr"* cântarea aceasta de laudă. Psaltirea, care se termină cu acest verset, spune bine: *Toată suflarea să laude pe Domnul* (Ps. 150, 6).

Ori, această laudă trebuie de asemenea să se înalțe din inima omului, care este adevăratul lăcaș al Duhului. Noi îl chemăm pe Sfântul Duh în inima noastră: *Împărate ceresc,* [...] *Duhul adevărului,* [...] *vino și Te sălășluiește întru noi.* Trebuie ca inima noastră să devină din ce în ce mai mult templu al prezenței lui Dumnezeu. Duhul Sfânt lucrează în noi fără încetare, dar cât de mult I se opune inima noastră ! Noi refuzăm prezența Sa ori nu Îl acceptăm decât pentru un scurt moment. Defectul nostru cel mai mare este acela că suntem căldicei. Cum spune Apocalipsa: *O ! de ai fi rece sau fierbinte ! Astfel, fiindcă ești căldicel – nici rece, nici fierbinte – am*

să te vărs din gura Mea (3, 16). A fi căldicel înseamnă a fi mediocru. Trebuie să luăm seama la lipsa de vlagă în rugăciune, în credinţă, în dragoste. *A regăsi sensul rugăciunii interioare, al rugăciunii constante, acesta este secretul profund al Ortodoxiei.* Aceasta transmite Ortodoxia, în tradiţia sa bimilenară, din generaţie în generaţie, prin experienţa, viaţa şi nevoinţa Sfinţilor. Această rugăciune neîncetată, această rugăciune interioară, acest suflu al Sfântului Duh în noi constituie secretul vieţii noastre. Este programul nostru, este chemarea noastră. Şi trebuie să o căutăm, trebuie să o realizăm în noi. Nu ne lipseşte literatura referitoare la acest subiect: pe lângă Filocalie, există scrierile Părinţilor contemporani, noii Sfinţi, precum Ignatie Briancianinov, Teofan Zăvorâtul, Paisie de la Neamţ, care ne vorbesc în cuvintele timpului nostru. *Ei ne învaţă că este cu putinţă, nu doar celor care au îmbrăţişat viaţa monahală, dar şi fiecărui creştin, să se sfinţească, să se umple de Duh Sfânt, să devină izvor de rugăcine neîncetată,* aşa încât Numele sfânt al lui Iisus să se înscrie în inimile noastre şi să facă să se nască o lumină infinită. Suntem chemaţi cu toţii, fără excepţie, să trăim şi să realizăm acest program de rugăciune.

Pentru a descoperi mai bine tainele rugăciunii

inimii, se cade, de asemenea, să ne întoarcem către Maica Domnului, chemată să devină templu al lui Dumnezeu. Mic copil fiind, de la intrarea sa în Templu, ea se deprinde cu rugăciunea. Mai întâi, rugăciunea tradițională către Yahve. Apoi aceasta va deveni rugăciunea către Fiul lui Dumnezeu, când Arhanghelul îi va descoperi chemarea sa și Numele copilului pe care îl va purta în pântecele său. De acum înainte, mișcarea inimii Fecioarei Maria va fi încordată între rugăciunea către Dumnezeu și rugăciunea către Acela pe care Îl va naște, pe care Îl cunoaște și Căruia îi murmură numele ca o mamă, și pe care Îl va vedea mai târziu, la nașterea Sa: Iisus. Numele lui Iisus și Numele lui Dumnezeu se vor amesteca în ea puțin câte puțin. Toată taina Mariei constă în aceasta, în invocarea neîncetată și iubitoare a acestor două nume. Prin harul Duhului Sfânt, al Cărui suflu a pătruns-o, aceste două nume sunt purtătoare ale prezenței Tatălui și ale prezenței Fiului.

Aș spune că, în cele din urmă, *noi suntem chemați să devenim rugăciune.* Rugăciunea nu trebuie doar să aibă un timp și un loc. Ea trebuie să devină realitatea cea mai profundă a vieții noastre. Noi pierdem mereu acest dar al rugăciunii, nu știm să păstrăm această comoară sfântă în vasele noastre,

lăsăm să ne scape Sfântul Duh pe toate căile, din trupul și din inima noastră. Dar trebuie să luptăm și să ne fortificăm inima, să o facem capabilă de a păstra acest har al Sfântului Duh, capabilă să păstreze prezența lui Hristos, pe care Îl primim în Biserică atunci când ne împărtășim cu Sfântul Trup și cu Cinstitul Sânge al Mântuitorului. Noi primim înlăuntrul nostru Duhul Sfânt sub formă de foc și de apă vie, dar toate acestea trec de la noi foarte repede. Pentru a putea păstra acest suflu de viață, trebuie să învățăm, prin pocăință, prin lucrarea lăuntrică, prin postul continuu al vieții noastre, să ne curățim și să ne întărim. Și atunci când vom deveni noi înșine rugăciune, vom avea înlăuntrul nostru bucuria, focul și dragostea de Dumnezeu din belșug, și le vom putea împărtăși celorlalți.

Amin.

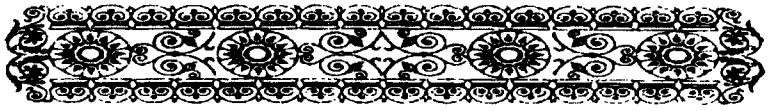

Dragoste şi cunoaştere treimică

(4 martie 1990)

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.

Din secolele VIII-IX se sărbătoreşte în prima duminică din Postul Mare, Triumful Ortodoxiei, adică triumful Bisericii Ortodoxe asupra iconoclasmului. Aş vrea să meditez împreună cu dumneavoastră asupra acestei Biserici Ortodoxe care este Maica noastră, cu condiţia ca noi să descoperim în ea harisma sa maternă. În ea nu trăim doar o viaţă omenească, ci trăim viaţa lui Dumnezeu. Ea ne introduce în cunoaşterea lui Dumnezeu şi în dragostea lui Dumnezeu. Această dragoste şi această cunoaştere a lui Dumnezeu sunt dragoste şi cunoaştere treimice. Căci dacă Dumnezeu este Treime, dacă credinţa noastră este treimică, nimic din viaţa Bisericii nu este străin de Sfânta Treime.

De aceea noi putem, vorbind despre Ortodoxie, să evocăm mai întâi taina Tatălui, care este făcută din tăcere şi tandreţe totodată. Tăcerea Celui care rosteşte Cuvântul şi care este dincolo de cuvânt.

Tandreţea Celui care este infinită îndurare şi compasiune, a Celui care îl îmbrăţişează pe fiul risipitor. Ortodoxia implică, în primul rând, un elan infinit spre izvoare, spre dincolo, spre înălţimi. Părinţilor Bisericii le place să vorbească despre acest elan, despre această urcare la care ne îndeamnă, de asemenea, Liturghia: *„Sus să avem inimile !"* Suntem astfel atraşi spre înălţimi, noi care ne aflăm la poalele muntelui. Noi mergem, nu dintr-o culme în alta, ci, cum spunea Sfântul Grigorie de Nyssa, unul din marii Părinţi Capadocieni ai secolului IV, *noi mergem din început în început, prin începuturi fără de sfârşit.* Aceasta ne cheamă la umilinţă, dar la o umilinţă ce nu înlătură deloc certitudinea că suntem chemaţi să urcăm şi să intrăm treptat în familiaritatea lui Dumnezeu şi în familiaritatea Tatălui. Această taină rămâne mai profundă decât toate, căci este mai uşor să vorbeşti despre taina lui Hristos şi chiar despre taina Sfântului Duh, decât despre cea a Tatălui, în aşa măsură rămâne Tatăl dincolo de orice cuvânt.

Taina Tatălui nu se descoperă decât în Hristos: *Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl* (*Ioan* 14, 9) îi spune Hristos lui Filip. *Cel ce M-a văzut pe Mine* [...]: *Ortodoxia afirmă această certitudine a vederii lui Hristos. Veţi vedea cerul deschizându-se*, spune

Iisus primilor Săi ucenici, *şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului*. De acum cerul este deschis. Cerul este pe pământ şi pământul este în cer. Cele două se unesc în taina divino-umană a Bisericii. Biserica este acest pod, iar noi înşine suntem chemaţi să devenim acest pod pe care cerul şi pământul se unesc în taina lui Hristos. De aceea *Ortodoxia nu este decât Hristos pătimind şi preamărit, Hristos mort şi înviat,* Hristos care a venit din cer pe pământ şi, urcând din nou de pe pământ la cer, ne antrenează cu El în Împărăţia cerurilor. Ortodoxia este taina lui Hristos. *Ortodoxia nu are nimic altceva în fond de spus lumii. Este singurul lucru de care are lumea nevoie astăzi,* de a învăţa şi de a reînvăţa, de a auzi şi de a reauzi minunea ultimă şi unică a lui Hristos cel înviat.

Trebuie totuşi adăugat că acest mesaj al lui Hristos înviat şi preamărit, noi îl primim şi îl transmitem în tradiţia bimilenară a Ortodoxiei, în categoriile liturgice, sacramentale, spirituale şi iconografice ale Ortodoxiei. Trebuie să veghem ca acest aspect al Ortodoxiei să nu încarce chipul lui Hristos, icoana lui Hristos. Există o similitudine extraordinară între taina Ortodoxiei şi taina icoanei. Icoana nu are nevoie de aurituri, ea poartă în ea însăşi propria splendoare, mărirea şi adevărul său.

Ortodoxia – adică Hristos cel viu, nu are nici el nevoie de aurituri. Ea trebuie tot timpul să ne trimită către Evanghelie, către Iisus al Fericirilor, Omul durerilor[3] care s-a lipsit de slava dumnezeiască pentru a ne întâlni în sărăcia noastră, și pentru *a ne îmbogăți prin sărăcia Sa*, cum spune Sfântul Pavel. Părinții Bisericii nu au făcut niciodată altceva decât că ne-au readus la taina lui Hristos.

Ei o fac – este al treilea termen al Ortodoxiei – în puterea Sfântului Duh. Fără Sfântul Duh, Hristos ar rămâne departe. El ar fi murit și poate ar fi înviat în urmă cu două mii de ani, dar El ar fi în cer, în timp ce noi suntem pe pământ. În Duhul Sfânt, cerul și pământul se unesc. Duhul Sfânt ne dă suflul, elanul, dorința, foamea și setea de Dumnezeu. Duhul Sfânt ne dă, de asemenea, certitudinea că Hristos a înviat și că El nu este doar Domn, ci *„Domnul nostru Iisus Hristos"*. Acest termen care a fost întru totul banalizat prin uzaj, trebuie să fie descoperit în toată puterea adjectivului posesiv *„al nostru"*. Dacă El este *„Domnul nostru"*, aceasta înseamnă că noi suntem cu adevărat îndreptați către El și că suntem slujitorii Lui, prin puterea și harul Sfântului Duh.

[3] A se vedea *Isaia* 53, 3.

A dobândi sensul Ortodoxiei înseamnă, deci, să descoperi într-un mod trăit și concret, într-o manieră personală și totodată eclesială, taina Sfintei Treimi; înseamnă a pătrunde în taina Treimii prin Duhul Sfânt Însuși, Care ne smulge de sub povara noastră pământească și ne introduce în inima lui Hristos și, prin El, în inima Tatălui. Toate acestea cer din partea noastră un efort. A dobândi sensul Ortodoxiei necesită o îndelungată ucenicie pe lângă un părinte duhovnicesc, așa cum deprinderea artei icoanei implică o îndelungată ucenicie pe lângă un maestru iconograf. În această ucenicie, noi știm că suntem călăuziți de părinții duhovnicești din toate timpurile, dar, dincolo de ei, noi suntem învățați prin Duhul Sfânt, prin Hristos și prin Tatăl Însuși. Căci Tatăl este unicul nostru Părinte, Hristos este unicul nostru Domn, iar Duhul Sfânt este singurul Care poate într-adevăr să împlinească acest miracol de a ne face să renaștem în credință, în iubire, în deplinătatea tainei Ortodoxiei.

Trebuie să revenim la esențial fără încetare. Iar acest timp al Postului Mare este o perioadă în care creșterea noastră în Ortodoxie – adică în viața Sfintei Treimi – se face într-un ritm mai rapid, cu

un har sporit al lui Dumnezeu. Căutarea stăruitoare a rugăciunii, a postului, a efortului spiritual, a dragostei de aproapele şi ea sporită, toate acestea ne ajută să ne smulgem din moleşeală, din patimi, din egoism. Acest timp al postului este un timp binecuvântat. Iată de ce la începutul Postului Mare reamintim taina Ortodoxiei, sau taina dumnezeirii şi a umanităţii Bisericii, adică taina Sfintei Treimi care coboară până la noi pentru a ne atrage către Ea. Devenim astfel noi înşine chipuri ale lui Hristos, devenim temple ale Duhului şi locaşuri ale Sfintei Treimi. Lumina lui Hristos străluceşte întru noi. Atunci se poate împlini în noi cuvântul lui Hristos: *Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune* – care nu sunt meritele noastre, ci opera Duhului – *şi să-L slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri* (Matei 5, 16).

Amin.

Priviți-i cât de mult se iubesc!

(15 martie 1992)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

Triumful Ortodoxiei este triumful icoanei, adică al chipului lui Dumnezeu al cărui singur și unic pictor este Dumnezeu Însuși. Nu există decât un chip al lui Dumnezeu. Acest chip este Hristos însuși, Hristos cel veșnic, venind în lume și descoperindu-ne dragostea Tatălui, descoperindu-l pe Tatăl ca iubire. Și această iubire ajunge până la noi pentru că, așa cum spune Sfântul Pavel, *iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă* (Romani 5, 5). Iubirea lui Dumnezeu este o apă vie, este un parfum, o bucurie extraordinară, este viața. Prin iubire totul este dat. Această iubire se descoperă mai întâi în propriile noastre inimi, pentru că omul este creat după chipul lui Dumnezeu. Altfel spus, acest chip, adică Hristos Însuși, se află în locul cel mai profund al ființei noastre. *Cel mai profund* înseamnă mai profund încă decât subconștientul, mai profund decât păcatul, mai profund decât această penumbră – lumină și

întuneric, încă rău deosebite una de cealaltă. Mai profund decât toate acestea este chipul lui Dumnezeu, este pecetea lui Dumnezeu în toată ființa omenească ce vine în lume.

Evanghelia după Ioan spune: *Cuvântul era lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume* (1, 9). Chiar scopul venirii lui Hristos în lume este de a restaura acest chip al lui Dumnezeu în inima omului. A restaura acest chip înseamnă a-l face vizibil și strălucitor, înlăturând tot ceea ce îl împiedică să se întrezărească și să strălucească. Omul trebuie să înnoiască icoana ce se află în inima sa și să devină el însuși icoană a prezenței lui Hristos, templu al Duhului Sfânt. Sfântul Pavel amintește mereu: *Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?* (I Corinteni 3, 16).

Ortodoxia nu este nimic altceva decât această deplinătate a vieții dumnezeiești care ne este oferită. O primim mai întâi ca pe o sămânță ce crește în noi, ca și cum ar trebui să o aducem în lume. Ori, după cum spune în Evanghelia după Ioan Domnul nostru Iisus Hristos, *Femeia, când e să nască, se întristează, fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume* (16, 21).

A-l purta pe Hristos în noi înseamnă astfel ca El să se nască în noi și, prin urmare, noi înșine să ne naștem în El. Aceasta este Ortodoxia, această deplinătate de viață dumnezeiască în noi, care ne permite să înțelegem cuvintele Sfântului Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Galateni 2, 20), sau cele ale Sfântului Ioan Botezătorul: *Acela trebuie să crească, iar eu trebuie să mă micșorez* (Ioan 3, 30). Adică întreaga noastră existență este o transformare constantă, în care vechiul om din noi moare, în timp ce omul nou, Hristos, se naște și crește pentru a ședea pe tronul dumnezeiesc care este inima noastră.

Noi suntem purtători ai acestei Ortodoxii, fiecare în particular și toți împreună. Fiecare dintre noi, pentru că lucrează această legătură de dragoste între Dumnezeu – Fiul și Tatăl în puterea Sfântului Duh – și ființa mea cea mai personală. Și toți împreună, căci *Ortodoxia este Biserica.* Biserica nu este numai comunitatea prezentă aici, întrunită în taina lui Hristos, ci sunt și sfinții, din trecut și din prezent, știuți și neștiuți, toți cei care s-au hrănit cu Trupul lui Hristos, toți cei care s-au adăpat cu Sângele Său, toți cei care au fost afundați în apa vie a Sfântului Duh, toți cei care, altădată, acum și în viitor, au fost și vor fi cuprinși de dragostea lui Hristos. În așa fel că *Biserica este această totalitate,*

această deplinătate în care toți oamenii sunt chemați să intre pentru a trăi. Marginile Bisericii rămân o taină, nu le cunoaștem, ele ne depășesc. Noi nu suntem chemați să judecăm, noi nu putem să închidem pe cineva, oricine ar fi, în afara Bisericii. Biserica este aici, primitoare, poftindu-i pe toți să intre, să-L recunoască pe Hristos, să Îl descopere și să I se supună. A se supune lui Hristos înseamnă a vrea ca El să fie legea mea, ca El să fie viața mea și să accept să-mi rânduiesc toată existența în acord cu dragostea Sa, cu cuvântul Său, cu voința Sa. Ortodoxia devine atunci Ortodoxia comunității vii care suntem noi, legată de toate celelalte comunități de pe pământ, și atunci noi mărturisim cu adevărat, cum o făceau primii creștini, despre care se spunea: *Priviți-i cât de mult se iubesc!* Dragostea creștinilor, nu doar în cadrul comunității, ci strălucind în afara comunității, a fost și rămâne chiar pecetea adevărului Bisericii. Căci *fără dragoste, adevărul Ortodoxiei rămâne un adevăr mort.*

Pentru a încheia, voi aminti doar sensul cuvântului *„ortodoxie"*. În grecește, *„ortodoxie"* înseamnă *„lauda cea adevărată"*. Înseamnă a-L mărturisi pe Hristos, a mărturisi Dumnezeiasca Treime, a mărturisi toate Tainele și dogmele Bisericii. Această mărturisire de credință este o

formulare în limbaj omenesc a unei experienţe de negrăit. Dar orice mărturisire de credinţă este mai întâi interioară, inseparabilă de rugăciune şi de cântarea de laudă. Un sfânt din Biserica primară spunea că *acela care se roagă este teolog.* Doar în măsura în care suntem noi înşine transformaţi şi înnoiţi prin rugăciune, personală şi comunitară în acelaşi timp, credinţa noastră va creşte, se va stabiliza şi va deveni certitudine. Prin urmare, trebuie să începem prin a creşte în lauda lui Dumnezeu, apoi această laudă ne duce la cunoaşterea lui Dumnezeu, la vederea lui Dumnezeu. Atunci, cum spune Evanghelia de astăzi, *vom vedea cerul deschizându-se şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi coborându-se peste Fiul Omului.*

În Biserică, noi ştim că cerul este de acum deschis şi că noi suntem în cer şi pe pământ totodată. Noi ştim, de asemenea, că trebuie să transformăm acest pământ în cer, depunând în el seminţe de dragoste, de milostivire, de blândeţe şi de omenie. Căci adevărata omenie este cea a lui Hristos. Aceasta este raţiunea de a fi a Ortodoxiei: a face ca lauda noastră şi viziunea noastră despre Dumnezeu să poată să se întrezărească în viaţa noastră cotidiană, pentru această lume în care trăim.

Amin.

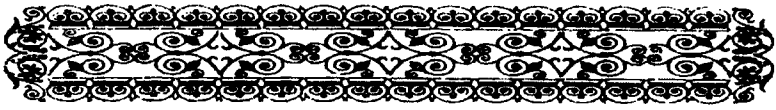

A fi creştin înainte de toate

(3 martie 1996)

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.

În mod tradiţional, din an în an, la această sărbătoare a Ortodoxiei încercăm să luăm seama la identitatea noastră ortodoxă. Şi din an în an aprofundăm unul sau altul dintre aspecte, una sau alta dintre caracteristicile Bisericii noastre.

Aş începe cu icoana. Icoana care nu este numai un simbol, icoana care ne poartă dincolo de ea însăşi: prin icoană ajungem în prezenţa lui Dumnezeu, în harul Sfântului Duh şi, de asemenea, *în prezenţa şi lauda Sfinţilor.* S-ar putea da această primă definiţie: Ortodoxia nu este doar imagine, ci este şi cea la care trimite imaginea. Această imagine, care ne aminteşte icoana lăuntrică din inima fiecărei fiinţe omeneşti, este chipul lui Hristos. Noi trebuie să ajungem în consonanţă, conformi cu această icoană a lui Hristos, care străluceşte dincolo chiar de trupul nostru şi de viaţa noastră.

Apoi voi vorbi despre rugăciunea inimii, în care se concentrează toată spiritualitatea şi toată marea

tradiție a isihasmului. Ea nu este desigur un apanaj al Ortodoxiei, ci este chiar adevărul vieții noastre: *cât timp inima noastră rămâne rece și seacă, toate rugăciunile pe care le vom spune nu vor fi decât cuvinte,* la limita vorbăriei. Să ne amintim de versetul din Cântarea Cântărilor: *Eu dorm, dar inima mea veghează* (5, 2). Când inima veghează, când inima se trezește, rugăciunea devine adevărată și toată rugăciunea omului devine rugăciune a inimii, rugăciunea lui Iisus.

Aș arăta, de asemenea, toată bogăția imnografică a Bisericii Ortodoxe, această învățătură constantă în care ne scăldăm fără să ne dăm seama de aceasta, pentru că Părinții care au compus și pus pe note aceste imne sunt, de asemenea, cei care au formulat elementele fundamentale ale credinței. Totuși, dacă vrem să revenim la esențial, dacă vrem să simplificăm lucrurile și să lăsăm la o parte pentru o clipă această parcă prea mare bogăție a Tradiției, aș spune că esențialul Ortodoxiei este viața în Hristos, este faptul de a fi creștin, a fi pur și simplu creștin. Pentru că înainte de a fi ortodocși, noi suntem creștini. Ce înseamnă cuvântul *„creștin"*? Acest cuvânt – folosit pentru prima dată în Antiohia pentru a-i desemna pe ucenicii lui Iisus – a devenit un fel de apelativ general banalizat, care a încetat

să corespundă unei realităţi trăite. Ori, a fi creştin însemna la început a fi pecetluit de către Hristos, de ungerea lui Hristos. Aşa cum spunea Sfântul Chiril al Ierusalimului în secolul IV în cateheza sa: *Noi suntem unşi de Duhul Sfânt; noi am devenit hristoşi*. Cuvântul *„hristoşi"* îi desemnează pe cei care au primit ungerea, care sunt miruiţi, adică oameni care, puşi deoparte prin această ungere, pecetluiţi şi pătrunşi de harul Duhului Sfânt, sunt chemaţi să devină asemenea lui Hristos.

Când vorbim despre Ortodoxia noastră, avem tendinţa de a ne deosebi de confesiunile neortodoxe, de protestanţi, de catolici etc. Este un lucru bun, pentru că trebuie tot timpul să încercăm să delimităm şi să aprofundăm credinţa noastră, adevărul nostru, tradiţia noastră. Dar să nu fie cu riscul de a uita că suntem pur şi simplu creştini, înainte de a fi creştini ortodocşi. Noi purtăm Numele lui Hristos pentru că Îl avem gravat în inimile noastre. Prin sfântul Botez, noi suntem puşi de-o parte: suntem trimişi în lume, dar nu suntem din lume; noi suntem răscumpăraţi prin Sângele lui Hristos; suntem adăpaţi cu sângele lui Hristos, hrăniţi cu propriul Său Trup, devenind una cu El, într-o asemenea măsură încât, după expresia Sfântului Apostol Pavel, *nu eu sunt cel ce mai*

trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăieşte întru mine (Galateni 2, 20). Aceasta înseamnă să fii creştin: să fii *în* Hristos şi Hristos să fie *în* tine. Prin acest dublu *„în"*, prin această dublă întrepătrundere, eu Îl primesc pe Domnul în inima mea şi Domnul Însuşi îşi deschide propria Sa inimă pentru a mă primi. *Iar Eu, când Mă voi înălţa de pe pământ, îi voi trage pe toţi la Mine* (Ioan 12, 32).

Până la sfârşitul veacurilor, se poate vorbi doar despre două înălţări ale lui Iisus de pe pământ: S-a înălţat de pe pământ pe Cruce şi S-a înălţat de pe pământ întru Slava Sa. Răstignirea Domnului a avut loc într-un moment bine precizat al istoriei dar, cu toate acestea, noi avem sentimentul că ea are loc mereu în Biserică, datorită păcatelor noastre. Dar Domnul S-a înălţat de pe pământ întru slavă în ziua Înălţării şi, de atunci, ne atrage la El. Ne atrage la El într-o mişcare continuă, o mişcare pe care aş numi-o de nestăpânit. Suntem antrenaţi de o nouă forţă de atracţie care nu acţionează în jos, ci către înălţime. Astfel, întreaga noastră viaţă este definită, construită pe viaţa în Hristos, prin puterea de atracţie, de transfigurare, de binecuvântare a Sfântului Duh, care ne înalţă şi ne face *„una"* cu Hristos.

El este Cel care ne înflăcărează pentru a trăi în

Dumnezeu, El care suspină în inimile noastre: *Ava, Părinte!* Spre sfârșitul Liturghiei rostim *Tatăl nostru*. Este Duhul Sfânt cel care – coborând peste Sfintele Daruri, adică peste pâinea și vinul care devin Trupul și Sângele lui Hristos – coboară peste comunitatea pe care o formăm, ne transformă împreună în Trupul și Sângele lui Hristos, este Duhul Sfânt cel care ne permite să îl numim *„Tatăl nostru"* pe Dumnezeu. El este cel care ne învață să simțim și să știm că aceasta nu este o expresie iluzorie, neîntemeiată, ci că noi suntem cu adevărat copii ai Tatălui, că El este Tatăl nostru și că noi suntem, prin urmare, frați unii altora.

Toate acestea înseamnă, în cele din urmă, că Biserica căreia îi aparținem și în care descoperim că suntem fii ai lui Dumnezeu, frați cu Hristos și între noi, unii cu alții, această Biserică ne situează nu în fața unor ne-ortodocși, ci în fața celor ce sunt în afara Bisericii, a celor ce sunt în afara numelui de *„creștin"*, pur și simplu în afară. Iar Biserica, Biserica lui Hristos, are ca misiune fundamentală să fie aici ca o lumină și să mărturisească înaintea lumii despre dragostea infinită a lui Dumnezeu. Avem prea mult tendința de a ne închide în comunitățile noastre, în particularismul nostru ortodox, uitând că avem în față o lume imensă, o

lume care ignoră taina ce o poartă în sine, o lume a cărei inimă tânjește fără să știe spre ce, dar care, în mod fundamental, Îl caută pe Dumnezeu. O lume care ar vrea să-L cunoască, să-L iubească, să trăiască întru El. Noi creștinii avem o imensă responsabilitate față de această lume. Mi se pare că dacă suntem plini de Duhul Sfânt nu mai putem rămâne la căldură, în noi înșine, închiși împreună în frumoasele, marile și luminoasele noastre comunități euharistice. Căci, acolo unde îi este cu putință, Biserica trebuie să ducă spre cei săraci, spre cei goi, spre cei desconsiderați, ceea ce a primit, adică iubirea și cuvântul lui Dumnezeu.

Astăzi, în această Duminică a Ortodoxiei, să purtăm deci în noi toată deplinătatea și marea tradiție a Bisericii Ortodoxe, care este a noastră, să ne amintim că noi suntem, înainte de toate creștini și că Dumnezeu ne-a așezat înainte o sfântă și mare vocație, aceea de a fi icoane ale lui Hristos în lume. Amin.

Biserica, icoană a slavei dumnezeieşti

(17 martie 1997)

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.

În marea sa bucurie din această zi, Biserica readuce în memoria sa rugătoare mărturisirea integrală a credinţei ortodoxe, aşa cum a fost formulată de Sinoadele Ecumenice şi cum este înscrisă în *Simbolul de credinţă* numit niceo-constantinopolitan. Credinţa catolică – şi cuvântul este luat aici în sensul lui doctrinar, nu confesional – se defineşte prin conştiinţa că suntem dependenţi de adevărul dumnezeiesc revelat, la care accedem treptat şi în care încercăm să trăim cât mai profund cu putinţă. Acest adevăr este un adevăr viu, este adevărul lui Dumnezeu, adevărul personal – adevărul ipostatic, pentru a folosi limbajul teologic – adevărul Persoanelor dumnezeieşti, mai ales al lui Hristos care spune despre Sine: *Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa* (Ioan 14, 6). De asemenea, El spune: *Eu sunt viţa cea adevărată* (Ioan 15, 1), *Eu sunt pâinea care s-a pogorât din cer* (Ioan 6, 51). Toate aceste cuvinte ale Evangheliei după Ioan ni-L dezvăluie pe Domnul

ca adevărata icoană a Tatălui, Cel care poartă viața dumnezeiască și o comunică în Duhul Sfânt. Atunci când vorbim despre adevărul credinței ortodoxe, trebuie să ne amintim că în Dumnezeu – și, prin urmare, în interiorul cel mai profund al ființei noastre – adevărul și viața nu sunt decât una, adevărul și iubirea nu sunt decât una, adevărul și sfințenia nu sunt decât una, și, în sfârșit, adevărul și frumosul nu sunt decât una. Aceasta este important în mod particular pentru sărbătoarea de astăzi. Frumusețea este unul dintre aspectele cele mai manifeste ale strălucirii veșnice a slavei dumnezeiești care cuprinde lumea. O descoperim în fiecare floare, în fiecare fir de iarbă, în fiecare ființă vie. În fiecare creatură vie există o fărâmă a frumuseții ca și a înțelepciunii dumnezeiești, adică o fărâmă din armonia și din unitatea lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu este, în același timp, Unul și Treime. Treimea este un singur Dumnezeu și în același timp este deplinătatea infinită a vieții, a darului și a energiei. În Dumnezeu totul este una, în Dumnezeu totul este deplinătate.

Atunci când, pornind de aici, ne întoarcem către Ortodoxie și către Biserică, ne simțim copleșiți de bogăția infinită manifestată în doctrina și spiritualitatea sa de-a lungul a două milenii de

existență creștină, ele însele pregătite prin mai bine de un mileniu de existență a poporului Israel. Și cu cât descoperim abundența inepuizabilă a vistieriilor acumulate în diferite țări, în diferite epoci și în diverse medii, cu atât suntem mai uimiți, dar și mai copleșiți. Atunci se naște în noi o nevoie de nestăpânit de a aduce credința noastră la esențial. Ori, care este esențialul ? Este o relație vie de dragoste cu persoana lui Hristos. Esențialul este să-L descoperi – dincolo de Domnul așa cum ne apare în diferitele culturi ortodoxe și creștine – pe unicul Iisus din Evanghelii. De aceea este atât de important să facem din Evanghelie lectura noastră constantă, zilnică și asiduă, căci în Evanghelie ne împărtășim într-un mod privilegiat și personal cu Domnul. Evanghelia, care este Cuvântul lui Dumnezeu, este locul indispensabil de comuniune, locul prezenței reale a Domnului și a dumnezeiești Treimi. De aceea trebuie să avem grijă ca bogăția Ortodoxiei să nu acopere unicul necesar, perla prețioasă, pentru care noi trebuie să fim capabili în orice moment să abandonăm totul, pentru a rămâne în liniștea interioară a comuniunii cu Domnul.

Putem spune că Biserica, cu sfintele Sale Taine, cu icoanele sale, cu învățământul său și cu lunga sa

tradiție, este ea însăși icoană. O icoană ce se află încă în lucru, o icoană pe care o venerăm. Dacă Biserica este ea însăși icoană, este pentru că noi înșine, fiecare dintre noi, suntem de asemenea sau trebuie să devenim icoane în viața noastră profundă, în viața noastră comunitară. Parohia, fiecare comunitate euharistică este de asemenea icoană a lui Hristos. Iar cel care spune icoană, spune transparență, pentru că o icoană nu poate fi clară, nu poate fi adevărată, nu poate fi pură decât dacă devine transparentă la modelul său. Noi știm în ce măsură chipul lui Dumnezeu care este în noi, care este în inima vieții noastre și care este substanța ființei noastre, miezul său veșnic, sfințit și dumnezeiesc, este în realitate întunecat și nu lasă să transpară modelul. Trebuie să tindem mereu – iar Postul Mare are menirea de a ne ajuta să ne curățim – să eliberăm această icoană interioară de necurățic, de zgură, de toate lucrurile adăugate care împiedică slava, lumina, harul lui Dumnezeu să strălucească din noi. Aceasta este adevărat pentru fiecare dintre noi. Aceasta este adevărat pentru fiecare comunitate. Căci această curățire este personală și, în același timp, eclesială. Fericitul Augustin spunea: *Deveniți ceea ce sunteți. „Deveniți"*, adică lăsați să iasă la iveală din voi ceea

ce doarme în adâncul vostru, ceea ce este ascuns în fiecare dintre voi. Ori, ceea ce este ascuns în fiecare dintre noi este chipul lui Dumnezeu. Despre acest chip vorbește Sfântul Apostol Pavel când, cu lacrimi de compasiune maternă, se roagă și exclamă pentru copiii săi duhovnicești: *O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!* (Galateni 4, 19). Aceste cuvinte ale Apostolului ne luminează și ne fac să presimțim ce drum imens se află înaintea noastră. Un drum de har pe care înaintăm spre sfințenie, spre transfigurarea întregii noastre ființe, spre îndumnezeire. Domnul să ne dea harul de a deveni icoane ale slavei dumnezeiești, pentru ca lumea *să vadă faptele noastre cele bune și să slăvească pe Tatăl nostru Cel din ceruri* (cf. *Matei* 5, 16). Amin.

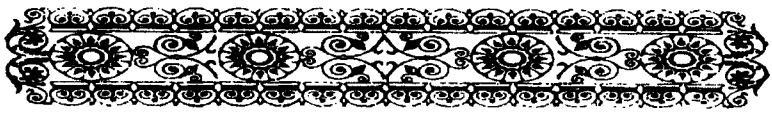

Piatra prețioasă din Ierusalim

(8 martie 1998)

În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh.

A vorbi despre icoană înseamnă, întâi de toate, a vorbi despre Domnul Dumnezeu și Om, a vorbi în profunzime, în adevăr, în deplinătate. Nu există decât o singură icoană, un singur chip, este Hristos Însuși. Cum spune Sfântul Apostol Pavel, *El este chipul lui Dumnezeu cel nevăzut.* Tot ceea ce putem căuta și descoperi ca și chip al lui Dumnezeu în lume, în omul creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ne duce întotdeauna către esențial: Acela care nu este doar Dumnezeu adevărat, Fiul Tatălui, dar care este și om adevărat și care în divino-omenitatea sa ne descoperă taina Tatălui, pe care nimeni nu-L poate reprezenta, pe care nimeni nu Îl poate vedea, pe care nimeni nu Îl poate descrie, dar pe care Îl putem totuși cunoaște.

Dorința de a-l vedea pe Tatăl este profund înscrisă în inima omului. Ne întrebăm constant despre taina Tatălui, și nu putem decât repeta cererea lui Filip adresată Domnului înainte de Patimile Sale: *Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl* (Ioan 14, 8). Dorim

să Îl vedem pe Acela căruia ne rugăm, pe Care Îl numim *Tată*, cu Numele pe care Însuși Iisus ni l-a descoperit: *Tată, Eu le-am descoperit numele Tău*. Domnul este icoana adevărată care ne conduce constant dincolo de icoană chiar, până la Tatăl.

În timpul Bisericii, care este al nostru, aceasta ni se descoperă în Duhul Sfânt ca și Trup al lui Hristos. Prin urmare Biserica, în totalitatea sa, în plinătatea sa, în adevărul său, în limbajul său, în arta sa liturgică, în rugăciunea sa, în toate manifestările sale, participă la această ființă iconică. Și în măsura în care ea este Trupul lui Hristos, acest Trup al cărui cap este Hristos, nu putem vorbi despre Hristos fără Biserică și nu putem vorbi nici de Biserică fără Hristos. Astfel, Biserica este în întregime icoană. Iar noi, la rândul nostru, când intrăm în această Biserică și când devenim pietre prețioase ale Ierusalimului ceresc, noi devenim de asemenea icoane. Devenim icoane în măsura în care chipul lui Hristos, ascuns și gravat în adâncul inimii noastre, se eliberează și se descoperă la capătul unei lungi strădanii, a unei dureroase și grele nașteri, căci noi suntem de asemenea chemați să îl aducem în lume pe Domnul Iisus. Pe măsură ce întunericul nostru se risipește, întunericul din jurul nostru se risipește de asemenea și noi devenim *„purtători de lumină"*, adică icoane.

Nu se poate concepe Biserica Ortodoxă, nici credinţa sa, nici marea sa tradiţie fără icoană. Dar aceasta este adevărat numai cu condiţia ca icoana să fie adevărată, să corespundă dogmelor afirmate de Biserică. Există pentru pictura icoanei norme canonice, nu se poate picta o icoană oricum. Tot la fel, pentru a degaja icoana care este în adâncul inimii noastre, există, de asemenea, norme şi exigenţe, adică punerea vieţii noastre în acord cu Cuvântul lui Dumnezeu, cu Evanghelia. Căci această icoană nu se poate manifesta decât în măsura în care viaţa noastră întreagă intră în armonie cu Evanghelia. Dezacordul dintre icoana din noi şi ceea ce vrem noi să arătăm lumii, înseamnă trădarea, degradarea icoanei. Adesea, în viaţa Bisericii ca şi în viaţa noastră personală, vedem că icoana este imperfectă, că nu este adevărată: chipul pe care îl prezentăm lumii nu este întotdeauna adevărat, ci doar o faţadă, şi ne asemănăm celor pe care Domnul îi numeşte *morminte pline de necurăţie.*

Trebuie deci să facem un efort continuu. La aceasta ne îndeamnă astăzi Biserica în timpul Postului Mare, un efort de purificare, de transformare lăuntrică a inimii. Domnul este aproape de noi, El chiar vine spre noi, El aleargă spre noi. Dar în acelaşi timp, El îngăduie ca noi să nu simţim tot timpul prezenţa Sa, pentru a trăi noi înşine nevoia dureroasă de a alerga către El, din toată

puțina putere a inimii noastre, pentru a ne întoarce către El și pentru a-L striga: *Doamne, vino în ajutorul meu, nu întârzia!* cum spune psalmistul (Psalmul 69, 6).

Astfel, toată bogăția Ortodoxiei al cărei *„triumf"* îl sărbătorim noi astăzi, toată deplinătatea sa, toată comoara artei și Liturghiei sale, toată frumusețea dogmelor sale, toate acestea sunt în slujba *„unicului necesar"*, care este întâlnirea inimii omului cu Domnul. Dincolo de limbajul atât de grăitor al artei, această întâlnire a inimii cu Domnul are loc, de fapt, în liniște, în intimitate. *Când te rogi*, spune Domnul, *intră în cămara ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție* (Matei 6, 6). Calea către Dumnezeu este întotdeauna una de intimitate, o cale în care, dincolo de întreaga bogăție a tradiției noastre ortodoxe, trebuie să încercăm să-l regăsim pe Iisus din Evanghelii, Acela care vorbește fiecăruia dintre noi într-un fel unic, Acela care vrea să ne întâlnească și să vorbească în particular cu fiecare dintre noi. Când convorbirea cu Domnul are loc, atunci putem spune ca și discipolii care mergeau spre Emaus: *Oare nu ardea în noi inima noastră, când ne vorbea pe cale și când ne tâlcuia Scripturile?* (Luca 24, 32).

Această inimă arzând este darul Sfântului Duh,

care ne permite să Îl întâlnim, să Îl recunoaștem, să Îl iubim, să Îl dorim pe Domnul din toată inima noastră: *Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el* (Ioan 14, 23). Astfel, Duhul Sfânt este cel care ne deschide brațele părintești și ne conduce către Tatăl. Invers, când Domnul ne cheamă spre El și se unește cu noi, El ne adapă de șuvoaie dătătoare de viață ale Duhului, El ne dă focul Duhului, care face să crească în noi o dragoste arzătoare, El ne dă suflul Duhului, care ne înalță tot mai mult spre înălțimile Ierusalimului ceresc.

Căci calea noastră este o cale de comuniune în Sfânta Treime: aici este întreg scopul vieții noastre. Pentru moment, noi suntem toți pe cale, pe calea care duce către Paștile noastre prin moartea vechiului om, care duce la Înviere întru Mântuitorul. Pentru aceasta, trebuie încă să ne pocăim, să ne pocăim din ce în ce mai profund. Să nu uităm că neamul blestemat al demonilor *nu iese decât cu rugăciune și cu post*, cum a spus Domnul, prin rugăciunea profundă a întregii noastre ființe, prin postul de toată hrana pământească ce ni se oferă, post de gânduri, post de pofte. Atunci, cu o inimă cumpătată și cu un mers ușor, îl vom putea contempla pe Domnul Paștilor în harul Duhului Sfânt.

Amin.